

wel een bittere toon zou zijn gehoord, heeft gestuit. Nog klinkt ons het woord van prof. dr J. Waterink op deze avondzitting in de ooren: Als dit wordt aangenomen is het of een wonder van God of een oogenblik van groote tragiek.

Sindsdien is de synode al weer enkele weken gesloten. In de pers is over verschillende van de door haar genomen besluiten, discussie gaande, met name over het aan de Theol. Hoogschool te Kampen niet verleende promotierecht. Het Academisch Statuut is thans in gedring en wat prof. dr V. Hepp in „Credo“ aanvoert als sprekende ten gunste van een niet verleenen van het jus aan Kampen, komt prof. dr K. Schilder in „De Reformatie“ stuk voor stuk bestrijden aan de hand van de artikelen van datzelfde Statuut. Het is allemaal erg interessant en ook geoorloofd. Zelfs prof. Waterink, hoezeer hij zelf aan een bepaald kant staat, zal daartegen geen bezwaar hebben.

Iets anders is de polemiek, die in „Credo“ moest worden gesignaleerd tegen „Bouwen en Bewaren“. In laatste genoemd blad, het orgaan van den Geref. Meisjesbond, schrijft de Scheveningsche predikant ds J. G. Feenstra, een leidraad. Hij doet dat op zijn bekende rustige wijze, polemiseert niet, maar zet zijn gevoelens uiteen, ook waar dat niet geheel parallel loopt met dat van een van de grootste theol. kopstukken in Geref. kring.

Niemand behoeft het daarmee eens te zijn en ds Feenstra zelf zal er niet het minste bezwaar tegen hebben, als men zijn opvattingen poogt te weerleggen. Maar als „Credo“ nu komt en een stuk van den leidraad knipt, niet om daar tegenover een ander gevoelen te ontvouwen, maar om zonder een letter van werkelijke bestrijding de meisjes in actie te brengen en daarmee ook stemming wekt tegen den schrijver van den leidraad, door hem toe te voegen: Meisjes leest zulke stukken kritisch: Spreekt er met uw Bondsbestuur over, dan wil het ons voorkomen, dat prof. Waterink gelijk krijgt als hij spreekt van tragiek. Want dit ondermijnen van vertrouwen door een hoogleraar, die predikanten opleiden moet, in een der de Gereformeerde Kerken reeds meer dan een kwarteeuw dienenden pastor, wil ons voorkomen in flagranten strijd te zijn met wat de synode van Amsterdam heeft uitgesproken inzake de perspolemie: „...er bij hen, die meenen polemiek jegens medebroeders te moeten voeren of anderszins de gemeente in de pers voor te lichten, in den naam van Hem, die ons zoo uitnemend heeft liefgehad en Zich tot den dood heeft vernederd, op aan te dringen, dat zij in hun schrijven zoozeer de broederlijke liefde laten uitschijnen, dat niemand daaraan met reden kan twifelen“. (Art. 151.)

Wij hebben ons wel eens laten vertellen, dat de redacteur van „Credo“ en de rapporteur over deze zaak op de Amsterdamsche synode elkaander heel goed kennen. Wij bevelen art. 151 van de acta van Amsterdam aan de redactie van „Credo“ in bescheidenheid aan.

Wat ook aantekening verdient is het feit, dat een week, nadat „Credo“ alarm geblazen had, de Perschouw-schrijver van het „Geref. Jongelingsblad“ in actie kwam en meende het te moeten betreuren, dat ds Feenstra op deze wijze leiding gaf, want „deze kwestie moet thans nog niet worden overgebracht op het terrein onzer jeugdverenigingen“. Hier is de lezer toch geneigd tot het plaatsen van een vraagteken. Heeft niet het vraagstuk van het Verbond bijv. meerdere malen de belangstelling gehad van het bondsbestuur, blijkens verslagen in het „Jongelingsblad“ en toen deed toch de regel, dat de „kwestie thans nog niet moet worden overgebracht op het terrein onzer jeugdverenigingen“ geen opgeld?

We nemen van de Generale Synode der Gereformeerde Kerken geen afscheid, alvorens wij nog een vreemd verschijnsel hebben gesignaleerd t.a.v. de berichtgeving over de handelingen van deze synode. Een generale synode pleegt altijd een commissie voor het officieel persverslag te benoemen. Zij maakt een communiqué ten bate van de Geref. kerkelijke pers, die dat altijd gratis ontvangen heeft. Ditmaal heeft de perscommissie haar verslag aan een bepaald persbureau ter hand gesteld en daarnaar werden dan de kerkbode verwezen. Waaronder er sommigen waren (o.a. de „Geld. Kerkbode“), die daarvoor feestelijk bedankten, want zij wenschten een verslag van de synode zelf en zulks zonder eenige financiële verplichting. Maar er waren met de verslaggeving ditmaal meerdere dingen scheef, want bedoeld persbureau heeft ook overzichten de wereld ingezonden. Het schreef er boven: „Een der meest voor- aanstaande synode-leden schrijft ons“. Maar de redactie van het „Friesch Kerkblad“, die deze subjectieve be-

schouwingen blijkbaar uit het hart gegrepen waren, waarom ze een plaats op de voorpagina kregen, veranderde den eersten regel en schreef er boven: „Het... (volgt de naam van het bureau) schrijft ons“. Meerdere bladen braken den staf over deze methode. Prof. dr V. Hepp schreef tot onze verbazing in „Credo“, dat hij niet geloofde, dat ze van een lid der synode afkomstig waren (no. van 3 Nov.).

Prof. dr K. Schilder, die in „De Reformatie“ reeds zoo dikwijls tegen bedoeld bureau heeft geopperd, week in zijn blad no. van 4 Nov.: „...omdat we het mijn waarschuwing tegen dit bureau. Zijn practijken kunnen niet door den beugel“ en de heer T. v. Popta, redacteur van de „Dinuiden Kerkbode“, schreef dezelfde week in zijn blad no. van 4 Nov.: „...omdat we het bureau als niet betrouwbaar beschouwden“. Uit Geref. kring traden de heeren prof. dr F. W. Grosheide en mr A. v. d. Deure uit het bestuur van dit bureau.

In „De Wachter“ van Zaterdag 2 December j.l. komt ds Joh. H. Rielberg nu vertellen, dat deze anonieme beschouwingen afkomstig zijn van dr W. A. van Es, thans em-predikant te Baarn en lid van de synode van Sneek.

Het gaat onder ons toch soms wel heel wonderlijk toe! Wat de Geref. Kerken aangaat geeft het Jaarboek 1939 aan een aantal Kerken van 788. Nieuwe Kerken worden in '38 geïnstitueerd te Bennebroek, Meehelen, Schagen en Soest en ook in 1939 ging de kerkinstituering voort. We herinneren er aan, dat in Drijber een nieuwe Kerk werd geïnstitueerd, die als 7e in de rij de kleine classis Bellen versterken kwam. Ook te Noordbergum en te Londen kwam het tot kerkinstituering. Het aantal dienstdoende predikanten vermeerderde met 30 en verminderde door overlijden, emeritaat enz. met 24. 't Nieuwe Jaarboek geeft een aantal van 817 dienstdoende predikanten met inbegrip van de miss. predikanten. Het aantal emeriti bedraagt 171 en het aantal vacatures daalde van 91 tot 88. Het zielental steeg van 645.139 op 652.826 en het aantal belijdende leden van 326.789 op 331.615. Van de 817 predikanten zijn er 791 in Nederland werkzaam.

Het vraagstuk van den overvloed van werkkrachten blijft in deze Kerken actueel, ook al zijn een groot aantal candidaten als hulpprediker geplaatst, nu de mobilisatie ook ruim 50 Geref. predikanten onder de wapenen riep als reserve-veldprediker. Meerdere Kerken, die een harer dienaren gemobiliseerd zagen, stelden van het vrijgekomen honorarium twee hulppredikers aan, zooals bijv. Arnhem en Hilversum, terwijl Kerken, die geen hulpprediker aanstelden ter vervanging van hun onder de wapenen geroepen voorganger, daarover publiciteit werden ondervraagd, zooals de Kerk van Oosterbeek door de classis Arnhem.

Het comité „Overvloed van werk en werkkrachten in de Gereformeerde Kerken“ (plan Grosheide-Schouten) bood over 1938 aan 47 Gereformeerde Kerken en 10 Evangelisatiecommissies opnieuw hulp, al moest over de geheele linie een korting van 10 % worden toegepast. Aan een bedrag van rond 130.000,— voor salarissen paste het comité ongeveer 124.000,— bij. Een ander ging gepaard met aanspreking van het reservekapitaal. Het meest verheugende is wel, dat op 10 van de gesteunde plaatsen de hulpprediker als predikant kon beroepen worden. En er is de eerste jaren nog voorraad genoeg, want de nieuwe cursus van de Theol. Hoogschool te Kampen begon met 110 studenten, w.o. 17 eerste-jaars, terwijl aan de V.U. 233 theologen werden ingeschreven, w.o. 22 voor het eerst.

Da K. Meima van Nede publiceerde van den zomer in de „Geld. Kerkbode“ een lijstje van Kerken, die lang niet aan den eisch van één predikant per duizend zielen voldoen. Alphabetisch genomen zien we, dat Apeldoorn één predikant heeft op 1500 zielen en Urk op 3000. Als er maar geld is zijn er nog tal van nieuwe predikantsplaatsen te vestigen. Natuurlijk zijn hier tal van locale moeilijkheden en daarom rees er in de kerkelijke pers verzet tegen de kwalificatie „zwarte lijst“, waarop men al die Kerken bovengenoemd wilde plaatsen.

In de Januari-maand verscheen het bericht in de pers, dat deputaten vanwege de Generale Synode der Gereformeerde Kerken voor radio-kerkdiensten eveneens den minister van binnenlandsche zaken om zendtijd gevraagd hadden. Niet natuurlijk alsof ook zij van het kerkistische hondje gebeten waren, maar alleen om de bekrompen Ned. Herv. Radiovereniging den wind uit de zellen te nemen en den minister des te duidelijker de situatie, die zou ontstaan, als hij aan het verzoek van den Ned. Herv. Radio-omroep gehoor geven zou te

demonstreeren. Natuurlijk heeft minister van Boeijen geen oor geleend aan het kerkistisch drijven en de zaak is bereids op de eenig juiste wijze in het vat gegoten, doordat de Ned. Herv. Synode ingeschaald is en de belangen van de Herv. luisteraars op volkomen bevredigende wijze zijn behartigd.

Dezelfde Januari-maand werd de oprichting gepubliceerd van een „Adviesstichting voor financiële en economische aangelegenheden ten behoeve van de Gereformeerde Kerken in Nederland en Ned.-Indië“. Deze zaak is ook op de synode van Sneek geweest, waar Noord-Brabant-Limburg haar ter tafel gebracht heeft als instructie van de Kerk van Breda. Maar de synode heeft zich in deze zaak niet begeven en was van oordeel, dat het niet op haar weg ligt om hier uitspraak te doen, of eenige verantwoordelijkheid op zich te nemen.

De stichting tot verbetering van het Psalmgezing in de Gereformeerde Kerken is in 1939 onder presidium van ds T. Ferwerda van Amsterdam bereids met haar arbeid aangevangen. (Slot volgt.)

's-Gr.

S.

HET BOEK VAN DE WEEK

Wat wil Hitler? 1)

„Het antwoord op deze vraag wordt gegeven in het zoo juist verschenen boek van den gewezen nationaal-socialistischen president van den Senaat te Danzig HERMANN RAUSCHNING: DE NIHLISTISCHE REVOLUTIE, Schijn en Werkelijkheid in het Derde Rijk, ingeleid en bewerkt door Dr Menno ter Braak. HET BOEK DAT HET SAMENGAAN VAN DUITSCHLAND EN RUSLAND HEEFT VOORSPELD! Een week na verschijning ligt reeds de tweede druk ter perse!“

Zoo kondigt H. P. Leopold's Uitg. Mij N.V. te Den Haag per advertentie den tweeden druk aan van een boek, dat reeds allerwegen de aandacht trok bij zijn verschijning in het Duitsch, nu, naar ik meen, een jaar geleden.

Heel vaak beantwoorden dergelijke suggestieve advertenties allermint aan de waarde van het geprezen boek — laat ons reeds direct maar vaststellen, dat ditmaal de advertentie niets te veel zegt; het boek van Rauschning is inderdaad ten volle waard, dat ieder aandacht aan dit boek schenkt.

En als actueel blad mag ook „De Reformatie“ niet achterblijven, is het zelfs zijn roeping kennis te nemen van dit belangrijke werk en als het kan zijn lezers hulp te bieden bij de beoordeeling van dit boek.

Wij willen daartoe dan in de eerste plaats den schrijver bij onze lezers introduceeren. Hermann Rauschning is de eerste nationaal-socialistische president geweest van de vroegere vrijstad Danzig. Men zal zich herinneren, dat kort na de Rijksdag-verkiezing van 5 Maart 1933, die aan de N.S.D.A.P. 48 pCt. van de uitgebrachte stemmen gaf, eveneens verkiezing in Danzig plaats had, die aan de Nazi's, al was de winst niet zoo groot als in het Rijk, de gelegenheid opende, de macht in handen te nemen. Rauschning werd toen president van den senaat en is dat gebleven tot het einde van 1934. Men zal zich ook herinneren, dat de couranten in die dagen telkens melding maakten van meeningsverschillen tusschen hem en den nationaal-socialistischen gouwleider Forster. Aan het einde van 1934

1) Door een abuis, waarschijnlijk van mij, zijn ongeveer tegelijkertijd twee artikelen over Rauschning's werk bij de redactie ingekomen. Waar beide een eigen behandelingsmethode volgen, leek het me volkomen verantwoord, ook dit artikel alsnog op te nemen. Het kwam vlak na de verzending der copie van het reeds geplaatste in K. S.

Nu hadden de Joden van Mattheüs' tijd de genade Gods weggeredeneerd. Vrijwel heel de theologische gedachtingang van de Joden stond met Abraham in verband. Maar dan op een wijze, die aan de Schrift in geen enkel opzicht recht liet wedervaren. Men leerde, dat Abraham in tien verzoeken niet bezweken was en dat God hem daarvoor bijzonder beloonden wilde. Als belooning voor zijn verdiensten werd de aartsvader ontvanger van Gods beloften en erfgenaam van Gods verbondszenen. Abraham's verdienste zou den Israëliet reeds in dit leven ten goede komen en van beslissende betekenis zijn voor het eeuwige leven. (vgl. Kittel, Wörterbuch I.)

Abraham was aldus een held geworden, een man van meer dan bijzondere grootte. En de Joden, de nakomelingen van dezen patriarch, deelden als vanzelf krachtens natuurlijke bloedverwantschap in de voorrechten die Abraham voor zichzelf en de zijnen verworven had. Mattheüs komt het anders zeggen. Hij betoogt dat Jezus Christus is de wortel van Abraham's geslacht. En hij wil ook in herinnering brengen, dat deze Abraham slechts door een wonder van Gods genade op een geslachtsrol is komen te staan, en ook vader van een groote nakomelingschap is geworden, door de geboorte van Izaak, zijn eenigen zoon.

Christus Jezus komt dus op uit een geslacht, maar uit welk een geslacht! Er is bij Abraham

POPULAIR-WETEN - SCHADDELUKE SCHETSEN

Jezus Christus, Abraham's Zaad.

II.

Abraham's geslacht door Christus bewaard.

Mattheüs leidt het geslachtsregister terug tot Abraham. Nu de evangelist spreekt over het geslacht van Abraham, moesten de Joden meer dan ooit oog krijgen voor het bijzonder ingrijpen van God in het leven van dezen mensch.

Was het register teruggegaan tot Adam, het noemen van een geslacht zou niet bijzonder geweest zijn. Adam is — wij zouden willen zeggen op normale wijze — vader geworden van een aantal kinderen. Was het familieboek begonnen bij David, ook dat zou niets bijzonders beteekend hebben inzake het noemen van de nakomelingschap, want David had door zijn huwelijken vele zonen en dochteren gekregen.

Dat is bij Abraham niet het geval. Het huwelijk van Abraham en Sara blijft kinderloos vele jaren lang. Abraham heeft wel de belofte van God, dat

hij zal worden de vader van een menigte volken, en dat zijn zaad talrijk zal zijn als de sterren des hemels (Gen. 15:5). Maar intusschen verstrijkt het eene jaar na het andere, en wat er ook geschiedt in Abraham's leven, hoezeer zijn weg ook voorspoedig gemaakt wordt en hoezeer hij beschouwd wordt als een vorst Gods in het midden der Kananieten (Gen. 23:6). Gods belofte wordt niet vervuld: de natuur is bij Sara onmachtig. Moeder wordt zij niet. Tenslotte worden deze menschen oud en met het klimmen der jaren vervliegt ook de mogelijkheid dat Sara nog eens als de andere vrouwen moeder zal kunnen worden.

Toch blijft Gods belofte. En opdat deze belofte niet vergeen zal worden, wordt ze ook herhaald: God zeide: voorwaar Sara, uw huisvrouw, zal u een zoon baren, en gij zult zijn naam noemen Izaak; en Ik zal Mijn verbond met hem oprichten, tot een eeuwig verbond zijnen zaden na hem. (Gen. 17:19.) Izaak wordt geboren. Uit de verstorven, onvruchtbare moederschoot van Sara doet God het leven geboren worden naar Zijn woord op Zijn tijd. Abraham wordt op zeer hoogen leeftijd vader van een zoon. Hij wordt nog de stamvader van een geslacht.

Hij wordt het echter door een zeer bijzondere daad van God. Dat alles moest een ieder bedenken, die hoorde van de geslachtslijst van Jezus Christus, Abraham's zaad.

kwam
van 12
reeds
schake
zou de
tiek de
len zo
Raus
Hitler
aan 12
dezen,
toen a
Danzig
hij da
balling
Wa
dat le
als d
integen
vooraa
die per
voorna
heeft o
geest v
leiders
dit beg
immer
afvallig
staan.
boek t
geniete
toch n
zij no
ben, al
maakt
ning h
gens z
tot he
dat na
zijn, w
staat
onder
We
tije ui
daarde
de ger
schrijv
een gr
bestud
ren nu
van d
brenge
zijn gr
tel va
eens
daarto
door
schouw
hoogle
het n
dat zu
lijkhe
door c
ten ka
sociali
hange
den li
tang s
Nee
ning r
hij zo
peerin
beelde
„He
niet a
drijft
het p
„De
wing“
maar
aanvar
dat en
toekon
beide
is, —
toon
dat ley
Die d
om Zi
eeuwe
Dat
leef h
eenigg
lijk, d
eeuwig
Go
We
de ma
leven
deze
David
er all
griper
heeft
natuur
stand
van h
Alle
De

Boeijen
in de zaak
it gegoten,
is en de
en bevre-

gepubli-
le en een-
le Gerefor-
Deze zaak
ar Noord-
eft als in-
ode heeft
in cordeel,
ik te doen,
enen.

gezag in
presidium
met haar
t volgt.)

EEK

gegeven in
gewezen
en Senaat
DE NIHI-
Verkelijk-
bewerkt
DAT HET
EN RUS-
k na ver-
perse!"
ij N.V. te
druk aan
aandacht
nu, naar

uggestieve
an het ge-
aar vast-
ts te veel
rdaad ten
dit boek

formatie"
ng kennis
ls het kan-
eeling van

plaats den
Hermann
ialistische
id Danzig.
Rijksdag-
N.S.D.A.P.,
eveneens
de Nazi's,
het Rijk,
handen te
t van den
van 1934.
uranten in
menings-
al-socialis-
e van 1934

ijn ongeveer
werk bij de
handelings-
woord, ook
e na de ver-
K. S.

tijd de ge-
d de theo-
stond met
wijze, die
recht liet
n tien ver-
God hem
belooning
ontvanger
Gods ver-
den Israë-
en en van
wig leven.

t, een man
de Joden,
leelden als
wenschap
hzelf en de
het anders
de wortel
ok in her-
echts door
eslachtsrol
een groote
e geboorte

1 geslacht,
Abraham

kwam het tot een openlijk conflict. Men verlangde van Rauschning, dat hij, zooals in Duitschland reeds in 1933 was geschied, Danzig zou „gelijk-schakelen“, de partijen zou opheffen, aanvallen zou doen op de Roomsche geestelijkheid, die „poli-tiek bedreef“ en scherpe anti-Joodse maatregelen zou nemen.

Rauschning beriep zich op den Führer, maar Hitler wilde geen beslissing nemen, liet die over aan Rauschning's voornaamsten tegenstander in dezen, den gouvleider Forster. Rauschning besloot toen af te treden. Hij heeft nog eenigen tijd in Danzig gewoond, maar spoedig bleek het hem, dat hij daar niet veilig was en daarom ging hij in ballingschap en woont nu in Zwitserland.

Waarom wij hiermede beginnen? Vooreerst, opdat ieder zien kan, dat we den schrijver maar niet als den eersten den besten moeten beschouwen, integendeel, hij is een man van groot formaat, een vooraanstaand leider geweest van de N.S.D.A.P., die persoonlijk contact met den Führer en andere voornamelijkheden in de partij gehad heeft en die ook in de gelegenheid geweest is den geest van de partij, die nog belangrijker is dan de leiders, te proeven. Maar bovendien zijn we door dit begin ook gewaarschuwd. Het blijkt ons immers daardoor, dat we te doen hebben met een afvallige. En dat is een reden om sceptisch te staan. Partijgangers, die wegloopen en dan een boek tegen hun vroegere medestanders schrijven, genieten vaak geen algemeene achting. Zij maken toch noodzakelijkerwijs gebruik van gegevens, die zij nooit tot hun beschikking gehad zouden hebben, als zij geen partijgangers geweest waren. Het maakt eenigszins den indruk van verraad. Rauschning heeft dat trouwens zelf wel gevoeld, en volgens zijn voorwoord is hij dan ook alleen maar tot het schrijven van zijn boek overgegaan, omdat naar zijn meening langer zwijgen verraad zou zijn, waar de Europeesche beschaving op het spel staat en menige waarde die hem lief is, dreigt onder te gaan.

We willen in de tweede plaats enkele kernachtige uitdrukkingen van den schrijver citeren, en daardoor de lezers bewondering bijbrengen voor de genialiteit van dezen man. Die zoo weet te schrijven en zoo raak kan typeeren, moet wel een groot man zijn en waardig zijn, gelezen en bestudeerd te worden! Inderdaad... Velen luisterden nu naar Rauschning, omdat hij het samengaan van Duitschland en Rusland voorspeld heeft en brengen hem daarom hun hulde. Dat is voor ons zijn grootheid niet. Wie maar eenigszins den wortel van het nationaal-socialisme kent en eveneens maar eenigszins — want diepe kennis is daartoe niet eens noodig — de gedachten, waardoor het bolsjewisme wordt gedragen, doorschouwd heeft, en wie maar eenigszins op de hoogte was met het opportunisten-karakter, dat het nationaal-socialisme kenmerkt, begreep wel, dat zulk een samengaan lang niet tot de onmogelijkheden behoorde. En vooral de Christen, die door de zalving van den Heiligen Geest de geesten kan proeven, wist reeds lang, dat nationaal-socialisme en communisme zeer nauw samenhangen en met angst in het hart verwachtte hij den tijd, dat de beenen van de anti-christelijke tang samen zouden komen.

Neen, dat is voor ons de grootheid van Rauschning niet — voor ons is het sterker bewijs, dat hij zoo scherp schrijven kan en zulke juiste typeeringen weet te geven. Ziehier enkele voorbeelden.

„Het nationaal-socialisme leidt zijn politiek niet af uit een wereldbeschouwing, maar het bedrijft wel politiek met een wereldbeschouwing; het profiteert van die wereldbeschouwing“... 33.

„De nationaal-socialistische „wereldbeschouwing“ komt niet voort uit een hogere intuïtie, maar zij is doelbewust „aangemaakt““ 34.

aanvankelijk een dubbele verhindering, die belet dat een geslacht zich zal kunnen ontplooiën in de toekomst. God moet hier met zijn genade tusschenbeide komen. De aanvang van Abraham's geslacht is, — de Heilige Schrift wil ons dat duidelijk toonen, — uit God. God werkt de oorsprong van dat leven op wonderlijke wijze. Het is alles uit Hem, Die de Almachtige is en Die Zijn genade betoont om Zijn heilswerk in de geschiedenis van vele eeuwen te volbrengen.

Dat is nu het evangelie van den Kerstdag. Alzoo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijnen eeniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe. (Joh. 3:16).

God heeft Zijn Zoon gegeven!

We belijden, dat Jezus Christus geboren is uit de maagd Maria, en dat Hij dus met het menschenleven verbonden is, en daarin ingevoegd. Maar deze maagd Maria en heel dat koninkshuis van David en de nakomelingschap van Abraham zijn er alleen, omdat hier door Gods bijzondere ingrijpen een geslacht gevormd kon worden. God heeft ook heel dat geslacht in den aanvang, en natuurlijk ook in den voortgang, bewaard en in stand gehouden. Hier zien we één van de draden van het werk Gods tot heil van Zijn volk.

Alle roem is waarlijk uitgesloten!

De eigengerechtigheid der Joden wordt in den

„De elite — dat is de laag, die boven komt drijven (Pareto), de menschen, die de macht in handen hebben, die geen gewetensbezwaren en geen menscheijheidsbevelingen heeft — heeft een verplichte training in de brutaliteit.“ 44.

„De politiek is tegenwoordig afhankelijk van een speciale organisatie-techniek“ 49.

„Controle tot onder de bedde-dekens“ 50.

„Despoten en despootjes, die een schamel bestaan bij elkaar bedelen door hun onderdanen uit te zuigen“ 54 (tekening van de nationaal-socialistische elite naar een citaat van Von Stein, vandaar het woordje schamel).

„Nationaal-socialistische machtswil moet herleid worden tot bewust-immorele energie“ 56.

„Voortjakkende hysteric“ (de energiebetooning der elite) 58.

„Zij beschouwt als den zin des levens het gevaar, als taak de macht, als middel het geweld en als doel de heerschappij over de geheele aarde“ (met het oog op de radicale jeugd in Duitschland gezegd) 66.

„Vijftien jaren van opvoeding van Moscou hebben niet klaar weten te spelen, wat het nationaal-socialisme gelukt is (het kweken van door en door consequente revolutionairen) 85.

Evenals bij zijn kerkelijke politiek laat het nationaal-socialisme ook hier (het gezin) bestaan; ja, het idealiseert de instelling zelfs nog, om haar in feite van binnen uit nog grondiger te kunnen vernietigen dan het bolsjewisme deed, dat uit leerstellige overtuiging recht op zijn doel afging“ 100.

„Het nationaal-socialisme is de cipiersuniform van een tyrannen-regering“ 101.

„Achter de komende groote wereldoorlogen teekent zich thans reeds de totale revolutie af als de ware macht der toekomst“ 174.

„Lijkenlucht in de Lichtstad“ (hiermede wordt bedoeld op de in nat.-socialistische kringen algemeen aanvaarde verzwakking van Frankrijk) 195.

Is niet de kennismaking reeds van deze citaten — en ze zijn met vele te vermenigvuldigen, als „tyrannen-regering met vaderlijke vriendelijkheid“, een prikkel om kennis te nemen van alles, dat deze scherp-zinnige man in zijn boek ons te zeggen heeft?

In de derde plaats willen wij een overzicht geven van den inhoud. Het boek valt in drie deelen uiteen. Het eerste deel wordt gekarakteriseerd door de onheilspellende woorden: de overwinning der revolutionaire nieuwe orde“. Het bevat drie hoofdstukken. In het eerste wordt de weg naar het nihilisme gewezen. Duidelijk laat Rauschning hier uitkomen, dat het nationaal-socialisme alleen maar aan de macht kon komen, omdat de conservatieven in die dagen, mannen als Von Papen en Hugenberg, zich ten eenenmale in het nat.-socialisme bedrogen hebben. Zij dachten, dat zij het gebruiken konden om de ontevreden stroomingen onder het volk af te dammen en verder zouden zij het met die „sympathieke jongelui“ wel klaarspelen. En niet alleen, dat zij zich daarin vergist hebben; er was maar hun meening geen revolutie, die dreigde en wal er ook dreigde, een revolutie zeker niet! Maar de Nazi's waren hen in alle opzichten te slim af. Gebruik makende van enkele gedachtencomplexen, die er in gingen, als de wedergehoorte der wereld door herleving van het Germaansche ras en denken, het antisemitisme, een economisch stelsel, dat het roovende kapitaal wilde uitschakelen om plaats te maken voor het scheppende kapitaal en speculerende op den noodtoestand van den kleinen burgerman, hadden enkele mannen een groote massabeweging achter zich gekregen. Bij de conservatieven, die de macht hadden, maakten zij zich aangenaam door zich voor te doen als een beweging tot nationaal herstel. En toen die con-

wortel aangetast door te verwijzen naar het geslacht van Abraham. Wat zouden die Joden zijn, als God niet een geslacht gegeven had, en toen alle menscheijlijke mogelijkheden uitgeput waren, een stamhouder aan den patriarch geschonken had? De betekenis van Abraham bestaat dan ook niet hierin, dat hij in verband met zijn godvruchtigheid en standvastigheid door God wel beloond moest worden, maar daarin, dat de genade Gods aan dezen mensch is beloond, en hem bekwaamd heeft om in den tijd van zijn ouderdom nog vader te worden, en om te zijn de vader der geloovigen.

De betekenis van Abraham bestaat ook niet hierin, dat hij de Israëlieten als nakomelingen van hem bijstand verleenen zal in het eeuwige oordeel, maar dat hij door Gods genade geroepen, ook in geloofsghehoorzaamheid heeft willen gaan aan 's Heeren hand. En hij heeft aan de belofte Gods niet getwijfeld door ongelooft, maar is gesterkt geweest in het geloof, gevende God de eer; en ten volle verzekerd zijnde, dat hetgeen beloofd was, Hij ook machtig was te doen; daarom is het hem ook tot rechtvaardigheid gerekend. (Rom. 4:20-22).

Nu is het evangelie van den Kerstdag, het evangelie van de menschwording van Jezus Christus,

servatieven vreezen gingen, dat die massa communistisch zou worden, haalden zij die mannen er in, maar eilacie, het bleek, dat het nationale herstel maar voorwendel was, dat de wereldbeschouwing slechts voor de massa diende, het bleek, dat die mannen alle macht wilden hebben om alle waarden te vernietigen en zichzelf in stand te houden. Mannen kwamen aan de macht, die bereid waren, elk beginsel over boord te werpen, behalve dan het beginsel, dat het geweld niet de ultima (laatste) ratio mocht zijn, maar de unica ratio (het eenige). Mannen gingen regeren, die een mystieke vereering invoerden van den leider, die godsdienstige termen gebruikten als Messias en belijdenis om het volk aan zich te binden, die over een perfecte organisatie beschikten, voor geen middel terugdeinsden (Rijksdag-brand) en die over een weergaloos kennis der massapsychologie beschikten en geleid werden door een uitzonderlijk groot man, Adolf Hitler.

Daardoor werden die conservatieven totaal uitgeschakeld, de nationaal-socialistische elite ging regeren, die alleen.

In het tweede hoofdstuk wordt gehandeld over de toekomst van dit regime. Volgens den schrijver gaan de eigenlijke leiders reeds door voor oude heeren. Men heeft in sommige kringen slechts medelijden voor den Führer. In die kringen wil men de permanente revolutie. Steeds weer moet alles afgebroken worden. Geen enkele waarde mag overblijven. Geen kerk, geen geloof, geen vrijheid, geen zedelijke norm. Duitschland moet heerschen over de geheele wereld. Dat is het eenige, waarmede rekening moet worden gehouden. „Deelnamen aan dit ontplofingswerk behoort tot de hooge en wrede genielingen van onzen tijd“. Er moet komen „ordening der arbeidsdemocratie“. Noodig is het „volstrekte opgaan van den enkeling in het arbeidsplan der arbeidsdemocratie“. „Oorlog is de zin van het leven“. Vechten, vechten al maar door. En bij dat vechten is het beter „misdadiger te zijn dan de normen te betrachten“.

Kan dat ideaal ooit worden verwezenlijkt? Zal het zoover komen, dat de permanente revolutie, de ontladeling van alle waarden in Duitschland doorgaat en zich uitstrekt kan tot de geheele wereld? Volgens Rauschning wel. Het gevaar zit niet in een marxistische revolutie, want Marxisten zijn er in Duitschland niet meer, maar in de steeds verder voortschrijdende verrevolutionnering der Deutsche arbeiders en der Deutsche jeugd, naar molieven, door de arbeidsdemocratie aangegeven. Dan komt het in Duitschland tot het bewust terugrijpen naar de amoraliteit, naar de meest-slechte instincten in den mensch als roof, haat, wraak, nijd, afgunst en zoo meer. En in den strijd tegen de Joden staat men zich tot dezen oorlog. En door totale mobilisatie — het geheele leven in dienst van den krijg — staat men zich tot dien greep naar de wereldrevolutie, de „dictatuur van het Deutsche grauw“.

In het derde hoofdstuk van het eerste deel wordt dan gesproken over den zelfmoord der voormalige machthebbers, die de macht overgaven en spreekt de auteur de verwachting uit, dat alleen een spoedige ethische oppositie, gedragen door de waarden van het Christendom, redding brengen kan.

Dit eerste deel is voor ons het belangrijkste. Het tweede deel gaat na, wat het leger had kunnen doen om het nationaal-socialisme tegen te houden. Maar het leger wilde wel aan dingen als totale mobilisatie — de wereldoorlog met zijn blokkade dreef dien weg op — enz. om Duitschland weer groot te maken. Voorts handelt de schrijver over de taak van het leger in het Derde

van Hem, Die opkomt uit een geslacht, dat verstorven is, voor hen, die zichzelf kennen als van nature dood in zonden en misdaden.

Ons Doopsformulier zegt, dat dit leven niet anders is dan een gestadige dood. Maar ook, dat er is de genade en de goedertierenheid des Heeren over al Zijn volk.

En zoo gaat de heerlijkheid van het Kerstfeest voor ons open. Tot ons, in wie van nature geen goed woont, is gekomen de genade Gods. God wil uit onzen dood het leven doen rijzen tot Zijn eer.

En Hij roept ons tot Zich, als zondaren in onszelf om de genade Gods dankend te erkennen.

Hij richt onze harten op Jezus Christus, opdat wij ons in Gods onuitsprekelijke genade zouden verblijden.

Kerstfeest, dat is het feest van de kinderen van Abraham, als vader der geloovigen; van hen, die het belijden:

het leven was mij sterven
tot Gij mij op deet staan;
Gij doet mij schatten erven
Die nimmermeer vergaan.

D.

H. M.